ČITAONICA:
Od povijesti ljudske dominacije nad prirodom do izazova zelene tranzicije

Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu

Studij: Preddiplomski studij politologije

Akademska godina: 2026./2027., ljetni semestar

Voditelj: izv. prof. dr.sc. Mario Munta

Opis i cilj čitaonice

Odnos čovjeka i prirode jedno je od temeljnih pitanja suvremenog društva, ali i tema s dugom poviješću. Od ideje čovjeka kao gospodara prirode, preko razvoja industrijskog kapitalizma i modernih političkih ideologija, do klimatskih promjena i ekološke krize, taj je odnos oblikovao političke, ekonomske i društvene sustave.

Cilj čitaonice jest zajednički promišljati povijesni razvoj, političke ideje i ekonomske temelje odnosa čovjeka i prirode te potaknuti kritičko promišljanje mogućih budućih modela organizacije društva i upravljanja prirodnim resursima. Posebna će se pozornost posvetiti pitanju može li se postojeći odnos transformirati te kakvu ulogu u tome imaju političke institucije, demokracija, ekonomski sustavi i društveni pokreti.

Kroz tri susreta i tri knjige koje ćemo zajedno pročitati, čitaonica nas vodi na interdisciplinarno putovanje kroz povijest, političke ideje i ekonomiju odnosa čovjeka i prirode. Polazeći od povijesnog razvoja ideje o čovjekovoj dominaciji nad prirodom, nastavljajući kroz analizu političkih ideja, ideologija i društvenih poredaka koji su oblikovali taj odnos, a završavajući kritičkim promišljanjem ekonomskih temelja suvremene ekološke krize i mogućih alternativa paradigmi neograničenog rasta, studenti će istražiti kako je nastao i mijenjao se odnos čovjeka prema prirodnom svijetu. Cilj je potaknuti nas da taj odnos ne promatramo samo kao ekološko ili znanstveno pitanje, nego kao jedno od ključnih političkih, društvenih i ekonomskih pitanja našeg vremena, uz otvaranje prostora za promišljanje alternativnih budućnosti u kojima bi odnos čovjeka i prirode mogao počivati na drugačijim, moguće radikalnim temeljima.

Obvezna literatura

1. Philipp Blom. *Podčinjavanje zemlje. Početak i kraj ljudske vladavine nad prirodom* (Fraktura, 2026.)

Knjiga istražuje povijesni razvoj ideje o čovjekovoj dominaciji nad prirodom. Prati njezine filozofske, religijske, znanstvene i civilizacijske temelje te načine na koje se priroda počela promatrati kao resurs kojim čovjek ima pravo raspolagati. Pruža povijesni okvir za razumijevanje nastanka suvremene ekološke krize.

2. Pierre Charbonnier. *Affluence and Freedom: An Environmental History of Political Ideas* (Polity Press, 2021.)

Charbonnier analizira povezanost modernih političkih ideja, ekonomskog obilja i eksploatacije prirode. Pokazuje kako su materijalni rast i pristup prirodnim resursima postali važni preduvjeti modernog političkog i društvenog poretka te otvara pitanje mogu li se demokracija, sloboda i društveni napredak zamisliti izvan paradigme neograničenog ekonomskog rasta.

3. Timothée Parrique. *Slow Down or Die: The Economics of Degrowth* (Profile Books, 2025.)

Parrique kritizira paradigmu neograničenog ekonomskog rasta i istražuje njezine ekološke posljedice. Predstavlja koncept *odrasta*, planskog i demokratski usmjerenog smanjivanja materijalne i energetske potrošnje radi usklađivanja ekonomskih aktivnosti s ekološkim ograničenjima planeta te razmatra alternativne modele proizvodnje, potrošnje i društvene jednakosti.

Organizacija i način rada

Čitaonica će se održati u ukupno tri susreta, svaki u trajanju od dva sata. Svaki će susret biti posvećen jednoj od triju knjiga: prvi Blomovoj, drugi Charbonnierovoj, a treći Parriqueovoj. Susreti će se održati tijekom ljetnog semestra akademske godine 2026./2027. na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Točni termini bit će dogovoreni i objavljeni naknadno.

Studenti su obvezni pročitati sve tri knjige prije pripadajućih susreta. Za svaki susret više studenata preuzet će ulogu uvodničara i voditelja rasprave za knjigu kojoj je susret posvećen. Zadatak nije samo kratko prepričati sadržaj, nego predstaviti glavnu tezu i ključne argumente

te otvoriti pitanja za raspravu. Od svih sudionika očekuju se da dođu pripremljeni i budu aktivno uključeni u raspravu.

- Središnji argument: sažeto predstaviti glavnu tezu knjige i ono što autor nastoji dokazati.
- Ključni odlomak: odabrati jedan odlomak koji dobro ilustrira autorovu tezu, pročitati ga naglas i objasniti njegovu važnost.
- Kritički izazov: izdvojiti argument ili pretpostavku koju je moguće propitati, osporiti ili dodatno razraditi.
- Pitanja za raspravu: pripremiti najmanje tri pitanja: za razumijevanje knjige, kritičko propitivanje i povezivanje s drugim autorima i knjigama.
- Opći dojam o knjizi: što Vam se svidjelo, a što nije i zašto.

Očekivani ishodi učenja

- objasniti povijesne procese i ideje koji su oblikovali moderni odnos čovjeka i prirode;
- analizirati povezanost političkih ideologija, ekonomskog rasta i korištenja prirodnih resursa;
- objasniti temeljne pretpostavke koncepta odrasta i raspraviti njegove političke i ekonomske implikacije;
- usporediti različite teorijske pristupe i argumentirano vrednovati njihove doprinose;
- kritički promišljati buduće modele društvenog, političkog i ekonomskog uređenja u kontekstu ekoloških ograničenja;
- razvijati vještine kritičkog čitanja, argumentacije, postavljanja pitanja i moderiranja rasprave.

Studentsko opterećenje i ECTS bodovi

Aktivnost	**ECTS**
Čitanje triju knjiga	1,5
Priprema za čitaonicu i priprema kritičke analize dodijeljene knjige	0,5
Uvodno izlaganje i vođenje rasprave	0,5
UKUPNO	**2,5**

Ukupno opterećenje iznosi 2,5 ECTS boda. Od studenata se očekuje da pročitaju sve tri knjige, pripreme se za svaki susret te aktivno sudjeluju u raspravama.